

Warszawa, 20 czerwca 2016 r.

**Zrzeszenie Osób Objętych
Dekretem Warszawskim
„Dekretowiec”
ul. Dąbrowiecka 19
03 -932 Warszawa**

W odpowiedzi na pismo z dnia 6 czerwca 2016 r. zawierające postulaty legislacyjne dotyczące wprowadzenia ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych dla strony dochodzącej odszkodowania lub zwrotu mienia przejętego przez władze komunistyczne z naruszeniem przepisów nacjonalizacyjnych, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko Departamentu Legislacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości.

Koszty sądowe są daniną publicznoprawną, która pełni funkcje fiskalne i pozafiskalne. Funkcja fiskalna wyraża się w tym, że wpływy z kosztów sądowych zasilają budżet państwa. Stanowią one swoisty ekwiwalent (zapłatę) za realizowaną przez państwo usługę polegającą na wymierzaniu sprawiedliwości. Natomiast pozafiskalna funkcja kosztów sądowych polega na tym, że koszty te rzutują na dostępność do sądu (zob. wyroki TK z dnia 7 września 2004 r., sygn. P 4/04, OTK – A 2004/8/81, z dnia 17 listopada 2008 r., sygn. SK 33/07, OTK – A 2008/9/154 i z dnia 16 czerwca 2008 r., sygn. P 37/07, OTK – A 2008/5/80). Koszty sądowe współfinansują funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości. Każde wprowadzone ustawą zwolnienie od kosztów sądowych oznacza, że koszt funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości zostaje przerzucony na ogół obywateli, a zatem także tych, którzy nie korzystają z prawa do sądu.

Z powyższych rozważań dotyczących funkcji systemu opłat sądowych nasuwa się wniosek o konieczności zachowania szczególnej ostrożności przy projektowaniu zwolnień od kosztów sądowych. Trzeba zwrócić uwagę, że w przepisach ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594, z późn. zm.),

zwanej dalej: „u.k.s.c.”, oprócz ustawowego zwolnienia od kosztów sądowych przewidziano instytucję zwolnienia od kosztów sądowych na mocy orzeczenia sądu lub referendarza sądowego (art. 102 – 104 u.k.s.c.). Regulacje te pozwalają na uwzględnienie indywidualnych okoliczności dotyczących strony i konkretnej sprawy (art. 109 ust. 2 u.k.s.c.). Ochrona strony obowiązanej do ponoszenia kosztów sądowych jest też realizowana przez przepisy dotyczące zwrotu kosztów procesu (por. art. 98 k.p.c.). Co do zasady, przeciwnik strony wygrywającej jest zobligowany do zwrotu kosztów poniesionych przez stronę wygrywającą sprawę. Podmiotem odpowiedzialnym za szkodę wyrządzoną naruszeniem ustaw nacjonalizacyjnych będzie wyłącznie Skarb Państwa. Natomiast jednostki samorządu terytorialnego może dotyczyć roszczenie o zwrot nieruchomości. W tej relacji procesowej odpada obawa ewentualnej niewypłacalności przeciwnika, gdyż nie sposób sobie wyobrazić sytuacji, w której Skarb Państwa albo jednostka samorządu terytorialnego odmawia wykonania prawomocnego orzeczenia, albo nie ma środków na jego wykonanie. W związku z tym nasuwa się konkluzja, że obywatel, który ma rację w sporze z Państwem po wygranym procesie zawsze otrzyma zwrot kosztów prowadzonego procesu. Natomiast podmiot, który nie ma środków na wytoczenie powództwa, może wnosić o zwolnienie od obowiązku poniesienia kosztów sądowych, w tym opłat.

Wprowadzenie proponowanego rozwiązania legislacyjnego mogłoby natomiast zachęcać strony do składania pozwów, które jedynie pozornie pozostają w relacji do wskazanej podstawy roszczenia odszkodowawczego. Jednocześnie poza zakresem regulacji pozostawałyby inne sprawy o odszkodowanie, których podstawa faktyczna jest nie mniej uzasadniona moralnie.

ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Legislacyjnego

Janusz Polowinski
sędzia